

FINANSDEPARTEMENTET
Postboks 8008 Dep.

0030 OSLO

Deres referanse
20/3680 -

Vår referanse
21/01349-2

Dato
21.06.2021

Høringssvar - Norge mot 2025 NOU 2021:4 Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien

Vi viser til høringsbrev av 26.03.2021 om *NOU 2021:4 Norge mot 2025. Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien*.

Datatilsynets vurderinger av utvalgets anbefalinger

Det er vårt overordnede inntrykk at utredningen diskuterer mange viktige personvernrelaterte problemstillinger knyttet til utviklingen av en datadrevet økonomi. Datatilsynet ser verdien av at offentlige og private virksomheter lager innovative produkter og tjenester med bruk av data. For at den datadrevne utviklingen skal være bærekraftig på sikt er det viktig å finne en god balansegang mellom datadrevet verdiskaping og individets grunnleggende rett til personvern.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på utvalgets vurderinger og tilrådninger. Utvalget har lagt fram to anbefalinger som Datatilsynet vil gi særlige vurderinger av. Vi vil også gi våre vurderinger av personvern- og informasjonssikkerhetsutfordringene ved hjemmekontor, og våre erfaringer med en regulatorisk sandkasse for kunstig intelligens som et tiltak for å støtte datadrevet innovasjon.

Nasjonale plattformer for tilgjengeliggjøring, deling, bruk og analyse av data

Utvalget anbefaler at det skal etableres nasjonale plattformer for tilgjengeliggjøring, deling, bruk og analyse av data. Slike plattformer skal fremme datadrevet innovasjon i Norge, og møte konkurransen fra de store internasjonale plattformselskapene.

I personvernforordningen er det nedfelt sentrale prinsipper om at all behandling av personopplysninger skal være lovlig, rettferdig og åpen. Et viktig utgangspunkt for slike plattformer vil være at den enkelte har tilstrekkelig kontroll over egne personopplysninger og hvordan de brukes. Datatilsynet forutsetter at den som er ansvarlig for en nasjonal plattform

avklarer hvilke rettsgrunnlag som er nødvendige for behandlingen av personopplysninger. Det er ikke sikkert at et slikt rettsgrunnlag allerede foreligger, så det kan være nødvendig å etablere et rettslig grunnlag i lov eller forskrift.

Personvernforordningen artikkel 25, om innebygd personvern, vil være særlig relevant for utviklingen av nasjonale plattformer. Innebygd personvern er et sentralt krav i personopplysningsloven og betyr at det må tas hensyn til personvern i alle utviklingsfasene til en løsning. Innebygd personvern i teknologiske løsninger skal sørge for at informasjonssystemene oppfyller personvernprinsippene, og at de ivaretar de registrertes rettigheter.

Tilsynssamarbeid om plattformsselskaperes virksomhet

Utredningen trekker frem at fremveksten av globale, digitale handels- og tjenesteplattformer skaper utfordringer i konkurransepolitikken, i personvernpolitikken, i mediepolitikken og i skattepolitikken, og reiser også nye problemstillinger knyttet til beredskap og samfunnssikkerhet. På bakgrunn av dette, anbefaler utvalget at sentrale tilsynsorganer skal gå sammen for å gjennomgå plattformsselskaperes virksomhet.

Datatilsynet er positive til utvalgets anbefaling om mer samarbeid mellom de nasjonale tilsynsorganene for å gjennomgå plattformsselskaperes virksomhet. Datatilsynet har lenge erfart flere problematiske sider ved hvordan internasjonale plattformsselskaper opererer. I Datatilsynets personvernundersøkelse, gjennomført i 2019/2020, avdekket vi en betydelig nedkjølingseffekt knyttet til hvordan digitale handels- og tjenesteplattformer bruker nordmenns personopplysninger. Undersøkelsen avdekket at rundt halvparten av befolkningen i Norge har unnlatt å delta i kommentarfelt på nettaviser, unnlatt å delta i debatter på Facebook, eller unnlatt å gjennomføre kjøp i nettbutikker, fordi de er usikre på hvordan personopplysningene deres blir brukt av de kommersielle selskapene som tilbyr dem tjenestene. Datatilsynet har også ført flere viktige saker mot digitale tjenesteplattformer som Grindr og Disqus, hvor fellesnevneren er at nordmenns personopplysninger ble sendt videre til tredjeparter uten at de visste om det.

Datatilsynet har allerede koordineringsmøter med Konkurransetilsynet og Forbrukertilsynet for å utforske problemstillinger som oppstår i krysningfeltet mellom de ulike lovverkene, blant annet knyttet til plattformsselskaper. Utover nasjonalt samarbeid mellom tilsynsmyndighetene, vil det også være nødvendig å samarbeide med andre internasjonale myndigheter ettersom mange av plattformsselskaperes virksomhet er registrert i andre land i Norge. For eksempel er Googles europeiske hovedkontor lokalisert i Irland. I saker som angår brudd på personvernreglene i flere EØS-land, skal de europeiske datatilsynsmyndighetene i mange sammenhenger samarbeide om å behandle saker. Denne samarbeidsmekanismen kalles «One-Stop Shop».

Personvern- og informasjonssikkerhetsutfordringer ved hjemmekontor

Utvalget skriver at den økte bruken av hjemmekontor har redusert produksjonsfallet under krisen. Datatilsynet er enige i utvalgets vurderinger knyttet til at utstrakt bruk av

hjemmekontor og teknologi gjør det vanskeligere å skille mellom arbeidstid og privatliv. At enhver har rett til et personvern betyr at enhver person skal ha en privat sfære hvor man kan handle fritt og uten tvang eller innblanding fra andre. Dette prinsippet er blant annet forankret i Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen og i Grunnloven § 102. Datatilsynet mener personvernhensyn må tas med når myndigheter og arbeidsgiver utvikler rammevilkår og retningslinjer for hjemmekontor – inkludert når nye digitale verktøy tas i bruk.

I mange land med svakere personvern- og arbeidsmiljølovgivning enn Norge, har markedet for verktøy som overvåker ansattes digitale atferd vært i stor utvikling. Mange selskaper tilbyr verktøy som viser hva ansatte bruker skjermtiden på, hvor mye tid som brukes på å skrive på tastaturet eller bevege musen, og funksjoner som tar skjermopptak av hva som foregår på PC-skjermen. Overvåkingsmekanismer er også til stede i mange videokonferanseverktøy. Zoom tilbød for eksempel en funksjon hvor møteleder fikk vite om noen av deltagerne klikket seg vekk fra konferansevinduet i mer enn 30 sekunder. Denne funksjonen ble deaktivert etter utallige klager mot selskapet. Det vil fremover være nødvendig å tydeliggjøre de juridiske grensene med tanke på slik inngripende teknologi som overvåker arbeidstakere i deres hjem.

Utvalget har ikke diskutert problemstillingene hjemmekontor stiller knyttet til informasjonssikkerhet. Mange yrkesgrupper har kjapt måttet sette seg inn i nye digitale verktøy for å utføre sitt arbeid. Dette inkluderer verktøy som Facebook Messenger, Zoom, Snapchat og Skype. Disse løsningene er enkle, men ikke nødvendigvis sikre eller egnet for å verne personopplysninger eller annen informasjon.

De fleste veiledningshenvendelsene Datatilsynet har mottatt angående Covid-19, har å gjøre med informasjonssikkerhet. Ved begynnelsen av pandemien så vi en økning i varslede avvik som gjelder hacking, malware og phishing. Dette reflekterer at risiko for brudd på informasjonssikkerheten øker i takt med hvor digitalisert vår arbeidshverdag er.

Regulatoriske sandkasser støtter datadrevet innovasjon

Utredningen påpeker at bedriftene opplever manglende handlingsrom for bruk av data. Videre at personvernregelverket kan oppleves som et vanskelig og uoversiktlig lovverk som kan være til hinder for utvikling og innovasjon av kunstig intelligens. Datatilsynet støtter synet om viktigheten av tydelig og tilgjengelig veiledning for å hjelpe aktører med å oppfylle regelverkskravene og oppnå godt personvern i løsningene sine. Veiledning er en del av Datatilsynets kjernevirksomhet, og vi ser med glede at det etableres flere fagmiljøer som kan bidra til veiledning for å legge til rette for godt personvern i digitalisering og innovasjon i Norge. Nasjonalt ressurscenter for deling av data er et eksempel på dette.

Utredningen trekker frem sandkasser som et verktøy som kan hjelpe bedrifter med å implementere personvernkravene på en god måte. Datatilsynet lanserte sin regulatoriske sandkasse i 2020. Sandkassen er ett av tiltakene nevnt i Nasjonal strategi for kunstig intelligens. De foreløpige erfaringene Datatilsynet har med første runde prosjekter i den regulatoriske sandkassen er gode. Arbeidet med en regulatorisk sandkasse har gitt tilsynet mulighet til å jobbe direkte med virksomheter som utvikler og bruker kunstig intelligens. Målet er å øke forståelsen for hvordan de regulatoriske kravene kommer til anvendelse på

innovative forretningsmodeller, produkter og tjenester. Videre har sandkassen som mål å øke regelverksforståelsen utover virksomhetene som deltar ved å dele erfaringer og funn fra sandkassen gjennom veiledningsmateriell og andre kommunikasjonskanaler. Sandkassen kan bidra med konkrete eksempler på hvordan regelverket blir implementert i praksis.

Også forbrukerne og samfunnet som helhet vil tjene på at utvikling av nye og innovative løsninger foregår innenfor en ramme som sikrer ansvarlighet og etterrettelighet og som ivaretar hensynet til enkeltmenneskets grunnleggende rettigheter. Dette legger grunnlaget for utvikling av tjenester som ivaretar innbyggernes tillit – tillit er en forutsetning for at folk tar i bruk nye tjenester og dele data.

Datatilsynet håper å kunne tilby sandkassen som et permanent verktøy for å hjelpe virksomheter med personvern. Vi ser verdien i denne typen dialogbasert metode fordi den gir konkret veiledning om implementering av et regelverk som kan oppleves som komplisert og teoretisk. Vi ser at sandkassemetoden brer om seg i andre sektorer og i andre land. I EU-kommisjonens lovforslag om å regulere kunstig intelligens trekkes sandkasser frem som et innovasjonstiltak.

Med vennlig hilsen

Jørgen Skorstad
avdelingsdirektør, jus

Magnus Mühlbradt
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer